

Зауваження до

ПРОЄКТУ ЗМІН ДО НАКАЗІВ МІНІСТЕРСТВА № 560 ТА № 697¹

У системі прав людини чільним є право на освіту, яке є позитивним зобов'язанням держави. Але за умов сучасних викликів, а саме, воєнного конфлікту та окупації, важливо переусвідомити підходи до способів правового регулювання та гарантування права на освіту відповідно до зобов'язань державних органів, забезпечити мешканцям окупованих територій та ВПО «рівний доступ до послуг держави», під час їхнього безпечного і добровільного повернення, або переселення до іншої частини країни. Через об'єктивні чинники, пов'язані з окупацією, молодь з окупованих територій не має повноцінного доступу до всього спектру освітніх можливостей, який є у їхніх однолітків з материкової частини України (що, зокрема, ускладнює успішне складання зовнішнього незалежного оцінювання (далі ЗНО), необхідного для вступу до українських вишів на бюджетну форму навчання.

Для усунення дискримінації та створення рівного доступу до вищої освіти Міністерством освіти і науки України (МОН) були створені особливі порядки тестування знань через освітні Центри «Крим-Україна» (так звана вступна процедура «Квота-2», введена Наказом МОН № 560) та Центри «Донбас-Україна» (спрощена процедура вступу в переміщені виші, введена Наказом МОН №697).

21.01.2020 року Міністерством освіти та науки запропоновано «з метою удосконалення системи забезпечення рівного доступу до вищої освіти осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України (Автономна Республіка Крим та м. Севастополь) та тимчасово окупованої території Донецької та Луганської областей, та з метою приведення нормативних актів у відповідність до законодавства» для громадського обговорення зміни до наказів².

Зауваження:

- Зміни до наказів МОН, які пропонуються, не враховують виклики, які з'явилися за роки окупації, а саме відсутність доступу до вивчення української мови, відсутність можливості отримання української освіти у осіб, які знаходяться у полоні або перебувають в місцях несвободи, будучи переслідувані за політичними мотивами;
- У Законі України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» закріплено, що одним з основних напрямків захисту прав і свобод цивільного населення на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та

¹ https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-zmin-do-nakaziv-ministerstva-560-ta-697?fbclid=IwAR365zZcrj4Gg_BoC8xgCjMbnCcmCDYb3X4XnTz7gh1iTh6dT9XqD6Wie54

² від 24 травня 2016 року № 560 «Порядок прийому для здобуття вищої та професійно-технічної освіти, які проживають на тимчасово окупованій території України», зареєстрованого у Міністерстві юстиції України від 31 травня 2016 року за № 795/28925;
від 21 червня 2016 року № 697 «Про затвердження Порядку прийому для здобуття вищої та професійно-технічної освіти осіб, місцем проживання яких є територія проведення антитерористичної операції (на період її проведення), зареєстрованого у Міністерстві юстиції України від 01 липня 2016 року за № 907/29037

Луганській областях є забезпечення доступу до навчальних закладів України (п. 7 ч.1 ст. 6), а не лише окремої групи закладів вищої освіти.

- Зміни до порядків не відповідають принципу єдності правового регулювання. Для однієї вразливої групи (мешканці окупованих територій) створено два різних порядки вступу до закладів вищої освіти України за територіальним принципом. Однак, територіальний принцип в даному питанні не відіграє жодної ролі, а є фактом дискримінації та фактично суперечить засадам закріпленим в Законі «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» та статті 14 Європейської конвенції з прав людини.
- Спрощена процедура дозволяє мешканцям окупованої території вступати лише до обмеженого переліку закладів вищої освіти. Кримчани наразі можуть вступати до 35 вишів, а мешканці окупованого Донбасу до 19, водночас українці з інших областей можуть обирати з понад 600 закладів вищої освіти.
- У запропонованих до обговорення проектах Порядків вступу відсутній визначений МОН перелік «уповноважених закладів вищої освіти» та міст, де вони розташовані. Також варто відмітити, що термін «уповноважений заклад вищої освіти» в змінах до Наказу №637 не відповідає терміну, закладеному в Законі «Про вищу освіту»³ та Умовам прийому на навчання до закладів вищої освіти України в 2020 році.
- ч. 12 ст. 7 ЗУ «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» гарантує право осіб з тимчасово окупованих територій на отримання освіти за державним замовленням, однак механізму реалізації цих гарантій у Порядку не розроблено, а використання бюджетних місць з «Квоти-2» не передбачено.
- Не передбачено використання норм ЗУ №1207-VII для Наказу №697
- Кінцеві терміни подання документів для вступу збігаються з кінцевими термінами вступу.

Пропозиції :

1. Розробка єдиного Порядку прийому для здобуття вищої та професійно-технічної освіти, які проживають на тимчасово окупованій території України.
2. Злиття освітніх центрів «Крим-Україна» з центрами «Донбас-Україна», яке покликане частково подолати дискримінацію та надати рівні можливості для абітурієнтів з окупованих територій.
3. Надати можливість абітурієнтам з окупованих територій вступати не лише в ті заклади, що визначені як опорні в окремих областях, а надати можливість вступу до всіх закладів вищої освіти на території України.
4. Поширити дію Порядку на осіб, які перебували в полоні та/або які знаходяться у полоні або перебувають в місцях несвободи, будучи переслідувані за політичними мотивами;
5. Привести у відповідність до НПА України перелік документів, які надає Заявник (зокрема, ID карта без реєстрації місця проживання)
6. Поширити квоту-2 на всіх вступників з окупованих територій, а не лише вступників з АР Крим, як це є на сьогодні
7. Включити до порядку механізм використання місць державного замовлення «Квота 2»

³ уповноважений заклад вищої освіти - заклад вищої освіти, якому центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки встановлює квоти для зарахування осіб, місцем проживання яких є тимчасово окупована територія, для здобуття вищої освіти на конкурсних засадах за державним замовленням;